

Eesti Arengufondi majandamistingute seaduslikkus ja eelarveliste vahendite sihipärane kasutamine

Audit nr 7-2014

Lõpparuanne

Kinnitan aruande 20 leheküljel.

(allkirjastatud digitaalselt)

Siiri Antsmäe
Siseauditi juht

(allkirjastatud digitaalselt)

Anna Di Gregorio
Siseaudiitor

SISUKORD

A-OSA - SISSEJUHATUS	3
Auditi lähtealused ja kokkuvõte auditi läbiviimisest	3
Koondd hinnang	4
Kokkuvõte	4
B-OSA – AUDITI TÄHELEPANEKUD	6
1. Eelarvestamine ja raamatupidamine.....	6
1.1. Kontrollid raamatupidamises	6
1.2. Raamatupidamise toimimine	9
2. AF majanduskulude sihipärasus	11
3. Personalivaldkond ja töötasud.....	12
4. Lähetuskulud	14
5. T.A majandus,- lähetus- ja koolituskulud	16
6. Hanked	19
7. Muud tähelepanekud	20

A-OSA - SISSEJUHATUS

Auditi lähtealused ja kokkuvõte auditi läbiviimisest

Auditi **aluseks** on Eesti Arengufond ja Siseaudiitor.ee (OÜ Interna) vahel sõlmitud leping, mille kohaselt viib Siseaudiitor.ee läbi „Eesti Arengufondi majandamistehingute seaduslikkus ja eelarveliste vahendite sihipärane kasutamine“ auditi.

Auditi liik: finantsaudit, vastavusaudit

Auditi **eesmärgiks** oli anda hinnang, kas 2013-2014 tehtud majandamiskulud on olnud sihipärased ning põhjendatud.

Varasemalt läbi viidud siseauditi ja nõuandvad tööd:

- Infosüsteemide teenuste audit, 2014
- Siseauditi nõuandev töö, Arengufondi sisemiste regulatsioonide analüüs 2014

Auditeeritav periood: 01.01.2013 – 30.06.2014. Auditi ulatust laiendati esialgu planeeritud perioodist kuni 30.06, tulenevalt auditi käigus selgunud faktidest. Samuti kaasati auditi ulatusse väikeses ulatuses ASi SmartCap personalikulud.

Auditi protseduurid viisid ajavahemikul 05.06.2014 a kuni 09.07.2014. a läbi siseaudiitor Anna Di Gregorio ja auditi juht Siiri Antsmäe. Auditi lõpparuande koostamiseks analüüsiti nõukogu poolt kinnitatud töökorraldusreegleid ja raamatupidamise sise-eeskirju perioodil 8.09-10.12.2014. Auditi lõpparuanne koostati perioodil 11.12.2014 -9.01.2015.

Auditi **ulatuseks** olid kõik majandamiskulud perioodil 01.01.2013 – 30.05.2014 ning osaliselt juuni 2014 kulud.

Auditi käigus lähtuti olulisuse hindamisel järgmistest kriteeriumidest:

Olulised tähelepanekud viitavad auditeeritava organisatsiooni/valdkonna ülesannete täitmist olulisel määral mõjutavatele puudustele:

- ja/või mille tulemusena ei järgita õigusaktides sätestatud nõudeid;
- ja/või mis omab olulist¹ finantsmõju;
- ja/või mille tõttu ei ole ressursse olulises osas kasutatud sihipäraselt;
- ja/või mis on süsteemne viga s.h sisekontrollisüsteemi puudumine või mittetoimimine.

Väheolulised tähelepanekud viitavad auditeeritava organisatsiooni/valdkonna ülesannete täitmist vähesel määral mõjutavatele puudustele:

- ja/või mis ei oma olulist finantsmõju;
- ja/või mille tõttu ei ole ressursse kasutatud sihipäraselt väheolulises osas;
- ja/või mis ei ole süsteemne viga s.h sisekontrollisüsteem toimib olulises osas.

Lühendid:

1. AF – Arengufond
2. T.A. – Tõnis Arro, AF juhatuse esimees

Audit on läbi viidud lähtudes rahvusvahelistest siseauditi standarditest.

¹ Olulisuse määr – 1% bilansi või tulemiaruaruande mahust auditeeritaval perioodil (lähtudes väiksemast näitajast)

Auditi meeskond tänab Arengufondi töötajaid meeldiva koostöö ja osutatud abi eest auditi läbiviimisel.

Koondhinnang²

Üldhinnang Arengufondi tehingute seaduslikkusele ja sihipärasusele ning valdkonnaga seotud sisekontrollisüsteemide toimivusele: 4 – ei toimi. Auditi tulemusel saab väita, et asutuses puudub sisekontrollisüsteem, mis väldiks ebasihipärase ja riigieelarvet raiskavate tehingute tegemist. Sisekontrollisüsteemi mittetoimimise põhjuseks ei ole protseduuride puudumine vaid nõrk kontrollikeskkond. Seetõttu ei ole olnud tagatud eelarveliste vahendite sihipärane ja säästlik kasutamine.

Kokkuvõte

Auditi tähelepanekute tulemusena leiame, et AF juhatuse esimees T.A ei ole kasutanud alati riigieelarvelisi vahendeid sihipäraselt ning AF põhitegevusala eesmärgid silmas pidades:

- teenistuslepingu muudatuste alusel pidi AF kandma T.A täiendõppekulud aga mitte enesetäiendamiseks seotud kulusid ning täiendõppekuludele oli seatud rahaline piirmäär, mida T.A teadlikult ilma nõukogu loata olulises mahus ületas. Sealjuures tuleb arvestada, et juhatuse liikme teenistuslepingule kohalduvad võlaõigusseaduse käsunduslepingu sätted. Sätete kohaselt peab käsundiandja hüvitama käsundisaajale mõistlikud kulud, mis tekivad käsundi täitmisega seoses ning käsundisaaja vajadusel nõudma käsundiandjalt mõistlikus ulatuses ettemakset tasu ja hüvitamisele kuuluvate kulude eest³. Seega, peaksid juhatuse esimehe esindus-, lähetus- jms kulude kompenseerimise toimuma läbi kulude hüvitamise vastava aruandluse kaudu;
- juhatuse esimehe esinduskuludes sisalduvad märkimisväärses mahus alkohol. Koolitustel ja lähetustes käies on juhatuse esimees tasunud korduvalt asutuse krediitkaardiga enda toitlustuskulude eest saades samal ajal ka päevaraha;
- siseaudiitorite hinnangul on juhatuse esimees osalenud koolitustel, mille eesmärgid ja kasu AF-le ei ole selge ning, mis osaliselt olid suunatud „Executive Labi“ põhitegevusele, omamata otsest seost AF tegevustega või selle eesmärkide täitmisega;
- juhatuse esimehe ja teiste töötajate lähetusotsuseid ei koostata üldse või tehakse seda tagasiulatuvalt peale lähetust. Lähetuste kord ei ole kooskõlas VV määrusega;
- T.A ei esita süsteemselt krediitkaardi- ja lähetusaruandeid. Aruandeid koostab sageli AF töötaja juhatuse esimehe poolt esitatud kuludokumentide baasil ning seda mitmekuuliste hilinemistega;
- AF ürituste korraldamist ei saa pidada riigieelarvelisi vahendeid mõistlikult kasutavaks – nt happy hour ürituste sari, kuhu ostetakse 100pdl õlut. Töötajate sõnul ja

² Auditi objektile hinnangu andmisel kasutatakse järgmisi hindamiskriteeriume:

1. Toimib olulises osas - sisekontrollisüsteem on auditeeritud ulatuses tõhus, säästlik, piisav ja toimiv ning annab juhtidele kindlustunde asutuse tegevuse eesmärkide saavutamise suhtes;
2. Toimib olulises osas, kuid vajab mõningaid täiendusi - sisekontrollisüsteem on auditeeritud ulatuses üldjuhul tõhus, säästlik, piisav ja toimiv ning annab juhtidele olulises osas kindlustunde asutuse tegevuse eesmärkide saavutamise suhtes;
3. Toimib, kuid vajab olulisi täiendusi - sisekontrollisüsteem vajab olulisi täiendusi andmaks juhtidele piisava kindlustunde asutuse tegevuse eesmärkide saavutamise suhtes;
4. Ei toimi – sisekontrollisüsteem või selle olulised osad ei toimi, reeglitest ei peeta kinni ning eksisteerib oluline risk, et asutuse tegevuse eesmärgid kas jäävad saavutamata või tehakse ebaefektiivseid tegevusi.

³ Võlaõigusseadus §628

ka T.A enda kinnitusel on alkoholi pakkumine AF avalikel üritustel olnud vajalikud õige keskkonna loomiseks;

- juhina ei ole koostatud asutusele detailset eelarvet, õigeaegselt puhkuste graafikut, raamatupidamise sisekontrollisüsteemid ei toimi piisavalt ning organisatsiooni sisemine kontrollikeskkond on nõrk;
- juhatuse esimees on koostanud ainuisikuliselt SmartCap asutajaõiguste esindajana otsuse, maksta endale nõukogu liikme tasu, mis oli juhatuse esimehe kinnitusel küll nõukoguga kooskõlastatud ning juriidiliselt korrektne, kuna juhatuse esimees oli ainuaktsionäri seaduslik esindaja, kuid millele ei ole ei AF nõukogu protokollides vastavat kooskõlastust antud

Raamatupidamissüsteemi osas leiame, et raamatupidaja ei kontrolli alati assistendi poolt sisestatud kulude kajastamist ning raamatupidamises on lähetuste, krediitkaartide kasutuse ja esinduskulude osas esineb kulude vale kajastamist.

Auditeeritava vastused on kajastatud terviktekstina auditi aruande eelnõus ning asjakohases osas käesolevas lõpparuandes.

Auditi lõpparuande kinnitamise ajaks on kehtestatud uued töökorraldusreeglid ja raamatupidamise sise-eeskiri, millega on loodud olulises osas parandusmeetmed aruandes kajastatud puuduste edaspidiseks ärahoidmiseks ning sisekontrollisüsteemi täiendamiseks ja toimimise tagamiseks.

B-OSA – AUDITI TÄHELEPANEKUD

1. Eelarvestamine ja raamatupidamine

Tähelepanek 1.1 (oluline): AF'l puudub piisava detailsusega kinnitatud eelarve, mistõttu ei ole nõukogul võimalik ka täita AF seadusest tulenevat eelarve järelevalve kohustust. AF asjaajamiskord⁴ ja raamatupidamise sise-eeskiri⁵ sätestavad, et algdokumendi kooskõlastamise aluseks on AF aastaelarve, mille kinnitab nõukogu. AF seadus sätestab, et nõukogu ülesandeks on majandusaasta eelarve kinnitamine ja täitmise järelevalve⁶. AF põhikiri sätestab nõukogu ülesandena majandusaasta eelarve kinnitamise ja täitmise järelevalve⁷.

AF nõukogu on kinnitanud 2013 ja 2014 eelarve väga üldisena, fikseerides vaid kolme kulu/tulu koondsumma ning jättes fikseerimata eelarve jaotuse kontogruppide vahel⁸. Ka juhatus ei ole detailsemat eelarvet asutusesiseselt kinnitanud⁹. Seetõttu ei ole võimalik sisuliselt hinnata, kas kulude tegemisel on järgitud eelarvet.

TA vastas auditiaruande eelnõule eelarve kinnitamise osas, et "loomulikult on olemas juhatuse esimehe, tegevjuhi ja raamatupidaja poolt koos vastu võetud detailne eelarve." Auditi käigus kinnitas pearaamatupidaja, et detailset eelarvet ei ole kinnitatud.

Risk: nõukogu poolt antud eelarve kasutamise ulatus jätab juhatusele suure otsustuspädevuse ning välistab nõukogu poolt kehtestatud eelarve täitmise vastavuse üle sisulise vastutuse. Juhatus esimehe poolt detailsema eelarve mitte kinnitamine ei taga sisekontrollisüsteemide toimimist eelarve kasutamise osas.

Ettepanek:

- AF nõukogul kinnitada esimesel võimalusel AF 2014 II poolaasta eelarve vähemalt kahekohaliste eelarvekontode lõikes. Sama praktikat jätkata ka järgmistel eelarveaastatel.
- Juhatus esimehel kinnitada detailne eelarve.

Auditi lõpparuande kinnitamise ajaks on nõukogu kinnitanud 2015 eelarve, mis on võrreldes varasemast oluliselt detailsem ning sisaldab eelarve lahti kirjutust artiklite lõikes.

1.1. Kontrollid raamatupidamises

Tähelepanek 1.1.1 (oluline): kulude viseerimisega seotud sisekontrollisüsteem on puudulik. Kulude kooskõlastamine ja jaotamine ei toimu vastavalt kehtestatud reeglitele.

Asjaajamiskord sätestab, et algdokumendi koostaja või algdokumendil kontaktsikuna märgitud AF töötaja (vastutav isik, kes vastutab algdokumendi õigsuse, korrektsuse ja tähtaegse tasumise eest) suunab algdokumendi kooskõlastamiseks järgmistele isikutele alljärgnevas järjekorras:

- töötaja vahetu juht (kes lubas kulutuse teha);
- struktuuriüksuse juht (või kattuda töötaja vahetu juhiga) (vastutab struktuuriüksuse eelarve eest);
- algdokumenti puudutava eelarve valdkonna eest vastutav kuluhaldur (vastutab AF vastava valdkonna eelarve eest);

⁴ A2-4-4 AF asjaajamiskord, kinnitatud 31.01.2008, P 7.7.1

⁵ A2-4-3 p11.2

⁶ Eesti Arengufondi seadus §8 lg 1 p8

⁷ AF põhikiri p 3.2.9

⁸ C1-1

⁹ C1-2, C4-26

- juhatuse esimees;
- raamatupidaja.¹⁰

AF seadus sätestab, et juhatuse esimees otsustab nõukogu poolt kinnitatud eelarve ulatuses ja kohaselt AF tegevuseks vajalike kulutuste tegemise.¹¹

Tegelikkuses viseeris kulusid üldjuhul ainult pearaamatupidaja, mõningal juhul ka tegevjuht ning assistent. Juhatuse esimees ja tegevjuht ei osale sisuliselt AF kulude/algdokumentide kooskõlastamisringis.

Kulude jaotamise osas on kulude jaotamise juhendis toodud konkreetsed nõuded kulude jagamiseks AF struktuuriüksuste vahel¹². **Antud juhendi järgi kulusid ei jaotata ning raamatupidaja-finantsjuht on iseseisvalt kehtestanud kulude jaotuse vastavalt koostatavale aruandlusele.**¹³

T.A. vastas auditoriaruande eelnõule arvete kooskõlastamise osas, et „kulusid viseerivad kõik juhtkonna liikmed oma valdkonnas“. Taolisest kooskõlastamisest puudub kontrolljalg

Tähelepanek 1.1.2 (oluline): lähetuste kulude kajastamisel puudub selge viitamissüsteem, mis võimaldaks siduda ja leida raamatupidamisest konkreetse lähetuse, koolituse vms seotud kuludokumente.

Ühe reisi raames tehtud kuludokumendid ei ole omavahel raamatupidamises seostatud ehk kulude konteerimisel ei ole kulud seotud ei reisi lähetusotsusega, lähetuse aruandega, eelnevalt arvestatud avanssiga või teiste toetavate dokumentidega.

Esineb olulises osas juhtumeid, kus ühe lähetusega seotud kulud ei ole omavahel Directos seotud või kus ühe lähetuse kohta on koostatud eraldiseisvalt ja omavahel seostamata lähetuseotsus, kulu- ja krediitkaardiaruanded ja lähetusega seotud arved. Nt lähetused Kuala Lumpur¹⁴, Rio De Janeiro¹⁵, Bukarest¹⁶, Toronto¹⁷, osalemine Academy of Executive Coaching Ltd kursusel¹⁸, tegevjuhi lähetusekulud Bostonisse,¹⁹ mis on kajastatud TA krediitkaardi aruandel.

- Tulenevalt eeltoodust ei ole raamatupidamises olevatest lähetusdokumentidest selge, kus täpselt ja millal T.A osales, mis oli kogu reisi summa, mis olid reisi eesmärgid, miks on vormistatud erinevad lähetusaruanded ja miks puuduvad toetavad dokumendid.

Risk: tegelikke kulude osas on raskendatud tervikliku ja täpse ülevaate saamine ning kulude sihipärasuse ja eelarvele vastavuse hindamine, mistõttu võivad ebasäästlikult ja ebasihipäraselt kasutatud kulud jääda juhatuse ja nõukogu tähelepanuta.

Tähelepanek 1.1.3 (väheoluline): raamatupidamise sise-eeskirjas ei ole sätestatud riigi raamatupidamise üldeeskirjas nõutud eelarveliste vahendite kontrolli eest vastutavaid isikuid. Riigi raamatupidamise üldeeskiri sätestab, et rmtp sise-eeskirjas kehtestatakse dokumentide kontrolli nõuded ning määratakse, kes vastutab selle eest, et tehing on kooskõlas eelarvega²⁰. AF rmtp sise-eeskiri sätestab, et maksetähtaja saabumisel kontrollib büroo assistent maksete vastavust nõuetekohasele kinnitatud kuludokumendile või otsustele ja

¹⁰ A2-4-4 AF asjaajamiskord, kinnitatud 31.01.2008, P 7.7.2

¹¹ Eesti Arengufondi seadus §18 lg1 p6

¹² Kulude jaotamise juhend ver 1

¹³ C1-2

¹⁴ C4-22, Ostuarved 20130026, 20130012, 20130011

¹⁵ C4-23, 20130038, 20130088, 20130129, 20130141, 20130149, 20130237

¹⁶ C4-24, 20130074, 20130300, 20130305

¹⁷ C4-25, 20130089, 20130374,

¹⁸ 20130383, 20130697, 20140315, 20130141, 20130142, 20130681

¹⁹ 20130673

²⁰ §15 lg 3 p4

sisestab maksekorraldused panka. Pearaamatupidaja-finantsjuht kinnitab need elektroonilise pangaprogrammi kaudu, mille järgselt lähevad maksed pangast ülekanndmisele.²¹

Auditi käigus selgus, et raamatupidaja ei hinda alati assistendi poolt raamatupidamisprogrammi sisestatud kulude konteeringuid, jaotust või kulude tegelikku kasutust või adressaati ning konteerib kulud vastavalt töötaja poolt märgitule²² (v.t t.p 1.2.1).

Krediitkaartide osas juhime tähelepanu ka asjaolule, et kui varem kehtinud krediitkaardi kasutamise korras oli säte, et raamatupidaja on kohustatud võrdlema krediitkaardiga teostatud tehingute pangaväljavõtteid esitatud algdokumentide ja maksetšekkidega ning dokumentide puudumise, krediitkaardi mittesihipärase kasutamise tuvastamise või mittenõuetekohase vormistamise korral koheselt teavitama siseaudiitorit,²³ siis **kehtivas raamatupidamise sise-eeskirjas ei ole analoogset kontrollinõuet krediitkaartide aruande osas enam sätestatud**. Kuigi krediitkaardi kasutamise korras²⁴ on sätestatud, et kuluaruanded kinnitab krediitkaardi kasutaja struktuuriüksuse juht ja struktuuriüksuste juhtide ja juhtorgani liikmete puhul juhatuse esimees, siis **ka seda kinnitamise nõuet ei täideta**.

Tähelepanek 1.1.4 (väheoluline): puudub kindlus, millised AF sisemised korrad kehtivad ja millised mitte. Auditi käigus analüüsisime erinevaid sisemisi regulatsioone, mis reguleerivad kulude tegemist, algdokumentide viseerimist ja kulude jaotamist. AF'l on olemas:

- Nõukogu poolt 05.06.2013 kinnitatud²⁵ raamatupidamise sise-eeskiri ;
- AF kulude jaotamise juhend – väidetavalt kehtetu seoses uue rmtp sise-eeskirja kinnitamisega, kuid ei ole kehtetuks tunnistatud²⁶;
- krediitkaardi kasutamise kord²⁷ - väidetavalt kehtetu seoses uue rmtp sise-eeskirja kinnitamisega, kuid ei ole kehtetuks tunnistatud²⁸. T.A esitas audit ajal juhatuse 10.04.2014 otsuse, millega kehtestati uus krediitkaardi kasutamise kord. Samas on mais 2014 sõlmitud käsundusleping, mille raames analüüsitakse aga 2007. a korra täiendamise vajadusi²⁹.

Samas on kehtiv rmtp sise-eeskiri oluliselt üldisem ning ei sätesta konkreetseid nõudeid mitmes valdkonnas (nt krediitkaardi kasutamise kord, kulude jaotamine AF ja SC vahel jms) .

Risk: puudub ülevaade kehtivatest regulatsioonidest

Tähelepanek 1.1.5 (oluline): krediitkaartide kasutamisel ei ole seatud nõutud limiite. Raamatupidamise sise-eeskiri sätestab, et AF juhataja annab vajadusel töötajale töökohustuste täitmiseks õiguse kasutada Arengufondi krediitkaarti³⁰. Krediitkaardi kasutamise kord sätestab, et krediitkaart väljastatakse juhatuse liikme otsuse alusel³¹. AF krediitkaarte kasutavad AF assistent ja juhatuse esimees. Otsuseid koostatud ei ole. Kuulimiitide osas suurendati assistendi limiiti oktoobris 2013 1500EUR'lt 2000EUR'ni. Juhataja esimehe krediitkaardi limiidiks on 5000EUR. Siinkohal tuleb ka välja tuua, et **juhatuse esimehel on õigus ise-**

²¹ A2-4-3 Raamatupidamise sise-eeskiri

²² 20130516, , C4-7

²³ A2-4-5Krediitkaardi kasutamise kord p 3.4

²⁴ C4-21 Juhataja otsus 10.04.2014, krediitkaardi kasutamise kord p4

²⁵ C2-1

²⁶ C1-2

²⁷ A2-4-5

²⁸ C1-2

²⁹ C5-1 P 2.1.1.3

³⁰ A2-4-3

³¹ A4-21 P1

endale krediitkaardi väljastamiseks ning limiidi seadmiseks³². Lisaks on juhatuse esimehele antud õigus teha ise-seisvalt ülekanneid AF kontolt.

Risk: krediitkaardi kaudu asutuse eelarve kasutamine mahus, mis ei ole asjakohane ning nõukogu jaoks aktsepteeritav

Ettepanekud:

- kaardistada kehtivad raamatupidamisvaldkonna regulatsioonid ning tunnistada mittekehtivad korrad kehtetuks.
- seostada raamatupidamisarvestuses ühe lähetuse, koolituse, ürituse vms kulud omavahel. Kajastada vastav kajastamise süsteem raamatupidamise sise-eeskirjas
- alati nõuda lähetuse otsuse, aruande ja toetavate dokumentide olemasolu enne kulude registreerimist ja maksmisest;
- nõukogul hinnata
 - juhatuse esimehele krediitkaardi väljastamisel/pikendamisel ja limiidi sätestamisel nõukoguga kooskõlastamise vajadust;
 - kas juhatuse esimehele ainuisikuliselt ülekannete tegemise õiguse andmine AF kontodelt, on põhjendatud.

Auditi lõpparuande kinnitamise ajaks on

- kehtestatud uued töökorraldusreeglid ja raamatupidamise sise-eeskiri, milles on sätestatud
 - arvete viseerimise protseduur s.h üle 500EUR kulude osas tegevjuhi kohustuslik kooskõlastus ning vastutus eelarveliste vahendite kasutuse osas;
 - krediitkaardi kasutusreeglid;
 - lähetusotsuse ja kulude aruandluse protseduurid;
 - dokumentide omavahelise seostamise nõuded raamatupidamisprogrammis
- on alustatud sisemiste regulatsioonide kehtivuse kaardistamise ja analüüsiga.

1.2. Raamatupidamise toimimine

Tähelepanek 1.2.1 (väheoluline): puudub kindlus, et lähetuste ja krediitkaartidega seotud kulud on raamatupidamises õieti konteeritud.

Auditi käigus tuvastasime mitmel korral, et T.A krediitkaardiga tasutud toitlustuskulude konteerimisel ei ole olnud selget alust kulude konteerimise jaotuseks esinduskulude ja erisoodustuse vahel³³ ning esineb ebaõigeid kulude konteerimisi raamatupidamisarvestuses:

- T.A. lähetus 25-27.08.2013 Torontosse, mille kulude osas on nii lähetuse majutus kui toitlustus konteeritud muude lähetuskulude alla (konto 550309)³⁴;
- kontorisse Õllekunsti OÜ'st tellitud alkohol, mis on konteeritud 50% erisoodustuseks ilma selgitusteta Directos 50% alkoholi adressaadi osas³⁵.

Personalikulude konteerimisel ei kajastata preemiaid õige konto all. Analüüsides Arengufondi saldoandmikki selgus, et kõik personalikulud on kajastatud põhipalga kontodel. Riigi raamatupidamise üldeeskirja kohaselt tuleb aga preemiad ja ka teenistusest lahkumisel makstavad hüvitised kajastada kontol „boonused“ vastava töötajate grupi all.

Risk: vead majandusaasta aruandes. Eelarveliste vahendite kasutamise osas ebaõige aruandlus. Raamatupidamiseandmed ja aruandlus ei kajasta makstud tulemustasusid õigesti

Ettepanek: -

³² C1-2

³³ Nt 20130673, 20130516

³⁴ 20130516, august 2013 krediitkaardi aruanne. Konteering peaks olema 550301 majutus, toitlustus 505090

³⁵ 20140376

- raamatupidajal teostada alati sisulist kontrolli assistendi poolt sisestatud kulude jaotuse osas.
- raamatupidajal konteerida preemiad, lahkumishüvitised jm tulemuslikuma töö eest mastavad tasud boonuste kontrol

Auditeeritava vastus: Toronto lähetuse osas on tegemist töötajapoolse veaga. Majutuskulude konteerimisel muude lähetuskulude alla on lähtunud Riigi Raamatupidamise Üldeeskirja kontoplaani kasutusjuhendis lubatud vähemdetailsest kajastusest. Seni ei ole juhtkond ega nõukogu soovinud detailsemat aruandlust. Kuna täpselt ei ole võimalik arvestada omatöötajate ja külaliste poolt tarbitut, siis on aluseks võetud maksupraktikas levinud seisukoht, et ebaselges olukorras on õiglane kehtestada 50/50 proportsioon erisoodustuse ja vastuvõtukulu vahel.

Tähelepanek 1.2.2 (väheoluline): AF on ka projekte, mis on seotud välisvahenditega. Nt Start Smart on lisaks teistele välisrahastajatele saanud osalise finantseerimise ka Interreg IV A programmist, Tartu Linnavalitsus finantseerib rattaringluse projekti jne. Taoliste sihtfinantseerimiste korral on teisel osapoolel lepingujärgne õigus tulla kontrollima rahastaja poolt antud vahendite kasutamist. Arvestades käesolevas auditis selgunud majandamiskulude ebasihipärasust, ebaõigeid konteeringuid ning asjaolu, et kulude kooskõlastamise ja jaotamise süsteem on puudulik, **esineb kõrge risk, et ka nn projektikulused ei ole kajastatud selliselt, et oleks võimalik selgitada projektile eraldatud vahendite kasutamist.** Samuti tuleks meie hinnangul hinnata välisrahastustega seotud projektide kuludega seotud sisekontrollisüsteemi, et tagada kulude teostamine vastavalt välisrahastaja nõuetele.

Risk: sisuline kontroll kulude sihipärasuse ja säästlikkuse osas on ebapiisav, mis võib kaasa tuua nii finants- kui mainekahju.

Ettepanek:

- kehtestada kulude jaotamise põhimõtted projektide, AF struktuuriüksuste ning AF ja SC vahel;
- kehtestada kuludokumentide viseerimise kord ning tagada selle täitmine;
- sätestada vastutus majandustehingute eelarvega kooskõla kontrolli eest;
- AF'l kaardistada lepingud ja programmid, milledest saadud finantseerimisele rakenduvad välisrahastaja poolt sätestatud reeglid ning analüüsida kulude teostamise sisekontrollisüsteemi piisavust ja toimimist.

Auditi lõpparuande kinnitamise ajaks on kehtestatud uued töökorraldusreeglid ja raamatupidamise sise-eeskiri, milles on sätestatud arvete viseerimise protseduur ning vastutus eelarvevahendite kasutuse osas.

2. AF majanduskulude sihipärasus

Tähelepanek 2.1 (oluline): puudub kindlus, et majandamiskulud on alati olnud sihipärased ja säästlikud ning puudub kontrolljälg, kellele on kingitusi tehtud:

- krediitkaarti on kasutatud mitte lubatud tehingute tegemiseks. Krediitkaardi kasutamise korra kohaselt võib krediitkaarti kasutada AF eesmärgipärase põhjendatud kulutuste eest tasumiseks³⁶. Uues raamatupidamise sise-eeskirjas sätestatakse, et krediitkaarti kasutatakse ainult Arengufondi tegevusega seotud kulude eest tasumiseks³⁷. T.A krediitkaardiga tasutud toitlustusarvete analüüsist selgus, et tavapärase on tarbida alkoholi nii lõuna- ja õhtusöökide juures kui ka eraldiseisvalt³⁸;
- töötajate³⁹ ja T.A⁴⁰ poolt esitatud restoraniarvetel s.h krediitkaardiga tasutud toitlustuse kuludokumentidel ja aruannetel ei ole kajastatud kaaslaste nimesid või seda, mis eesmärgil kulud tehti, töötajate lähetuskuludes on kajastatud nii toitlustuse kui alkoholi kulusid. Kulude osas, millel on osalejate nimed puudunud, on kuludelt tasutud maksud erisoodustuselt.
- kontodel „muud lähetustega seotud kulud“ ja „esindus- ja vastuvõtukulud“ tuvastasime esimehega T.A'ga seotud kulusid perioodil 1.10.2013 kuni 30.05.2013 kokku summas 11 171EUR. Esindus- ja vastuvõtu kulude hulka kuuluvad söögid restoranides keskmise maksumusega 200-300EUR, teiste inimeste toitlustamine ilma selgituseta, enda toitlustamine Tallinnas lõunasel ja õhtusel ajal (sh alkoholi tarbimine), PayPal maksed;
- töötajatele pakutakse igapäevaselt kohvi, mille maksumuseks on 21EUR kg ning teed maksumusega 26EUR/kg⁴¹ ning ostetakse regulaarselt kompveke⁴². Samuti on kontorisse tellitud alkoholi⁴³.

Kingituste osas puudub kontrolljälg kingi saajate osas, mistõttu puudub kindlus ostetud kaupade adressaadi osas. Nt on kingitusena kajastatud alkoholi, teed ja kohvi⁴⁴ ning kaupluse Time&Diamonds arve⁴⁵ summas 523EUR, millel on kaubana märge „Mont Blanc“.

Risk: puudub läbipaistvus AF eelarvest tehtavate kulude osas

Ettepanek: mitte aktsepteerida kuludokumente, millel puuduvad selgitused ning adressaadi andmed.

Auditeeritava vastus: kingitusi on ostetud koostööpartnerite (EAS, Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi, BDA Consulting AS, EstVCA, EstBAN töötajatele) nõukogu liikmetele jt). Mont Blanc oli kingitus AS SmartCapi nõukogu liikmele ning AS SmartCapis on sellelt arvestatud ja tasutud erisoodustuse maksud.

Tähelepanek 2.2 (väheoluline): AF võimaldab töötajatele sportimiskulusid kuni 1000EUR aastas. Kuni 01.02.2014 kehtis juhatause esimehe otsus, millega kompenseeriti töötajatele 50% sportimise maksumusest kuid mitte rohkem kui 48EUR kuus. Alates

³⁶ A4-21, p2

³⁷ A2-4-3

³⁸ 20130154, 20140048, 20140007, 20140006, 20140233

³⁹ 20130051, 20130136, 20140002

⁴⁰ 20140307, 20140048, 20140007, 20140006, 201410048, 20130673, 20130516

⁴¹ 20140353 269eur, 20140266 332eur, 20140163 26eur, 20140098 269eur, 20140029 summas 405eur, 2013765 37eur, 20130764 267eur

⁴² 20140328, 20140262, 20140259, 20140091, 20140089, 20140031, 20130766, 20140011, 20140005, 20130148

⁴³ 96 pdl kanget õlut maksumusega 203,52eur Õllekunsti OÜ 2.06.2014 arve nr 2014-160

⁴⁴ 20130817, krediitkaardiaruanded 20130147, 20130095

⁴⁵ 20130106

01.02.2014 tõsteti summa juhatuses esimehe otsusega 1000EUR aastas ning kaotati 50% kompenseerimise piirang. Samas sätestavad AF töökorraldusreeglid endiselt, et hüvitatakse maksimaalselt 50% sportimise maksumusest kalendrikuus⁴⁶. AF kajastab antud kulusid erisoodustusena. Ühele töötajale on kompenseeritud ka tantsutundide⁴⁷ ja balletitundide⁴⁸ maksumusi.

Risk: riigieelarveliste vahendite ebasihipärane kasutamine. Puudub läbipaistvus AF eelarvest tehtavate kulude osas

Ettepanek: kaaluda spordikulude kompenseerimise asjakohasust ning määrata mõistlik kuluhüvitise piir.

Tähelepanek 2.3 (väheoluline): AF on erisoodustusena tasunud ka T.A terviseauditi eest Tartu Ülikooli androloogiakeskuses maksumusega 250EUR.⁴⁹

Auditi lõpparuande kinnitamise ajaks on kehtestatud uued töökorraldusreeglid ja raamatupidamise sise-eeskiri, milles on sätestatud:

- arвете viseerimise protseduur ning vastutus eelarveliste vahendite kasutuse osas;
- krediitkaardi kasutusreeglid;
- juhatuses liikme pädevus kinnitada sportimiskulude kompenseerimise maht ja reeglid.

3. Personalivaldkond ja töötasud

Tähelepanek 3.1 (väheoluline): preemiate määramise põhjuste kohta puudub kontrolljälg. Analüüsisime, kas ja millised töötajad saavad töötasu nii Arengufondist kui SmartCap'st. Samuti analüüsisime, millistel alustel maksti 2013 detsembris preemiaid⁵⁰. Analüüsi tulemusena selgus, et kolm töötajat saavad tasu mõlemalt tööandjalt s.h preemiat,

- juhatuses esimees saab juhatuses liikme tasu mõlemalt tööandjalt,
- preemiate määramine ei ole läbipaistev. AF juhatuses esimees on vormistanud kirjaliku otsuse preemia summade osas, kuid põhjendused või selgitused preemiate põhjendatuse osas puuduvad⁵¹.

Preemiad on töötajatele motiveerivad vaid juhul, kui nende määramine ning summade kujunemine on selge ja läbipaistev ning on teada, et kõikide töötajate puhul lähtutakse samadest kriteeriumidest.

Risk: preemiate mittesüsteemsel määramisel ei ole tagatud töötajate võrdne kohtlemine ja preemia suuruse vastavus tehtud tööle, mistõttu võib sellisel lisatasustamise süsteemil olla töötajatele demotiveeriv mõju ning kaasneb eelarveliste vahendite ebasihipärane kasutamine.

Ettepanek: juhatuses esimehel määrata preemiate määramisel selged kriteeriumid, mille alusel tulemustasu makstakse ning kajastada need vastavas juhatuses esimehe otsuses.

Tähelepanek 3.2 (oluline): T.A saab ainuaktsionäri otsuse alusel nõukogu liikme tasu SmartCap'st. T.A juhatuses liikme leping lõppes 16.10.2013 ning lepingus oli sätestatud 1200EUR suurune juhatuses liikme tasu. Samal päeval tegi ainuaktsionäri esindaja T.A isiklik otsuse, määrata endale nõukogu esimehe tasu 1200EUR.⁵²

⁴⁶ Töökorraldusreeglid p 8.1.8

⁴⁷ 20130134, 20130111, 20130097, C4-8

⁴⁸ 20130055, 20130045, 20130030, 20130017, 20130005

⁴⁹ 20140397

⁵⁰ C5-7, C5-8

⁵¹ C5-8

⁵² C5-9, C5-10

T.A selgituste kohaselt jäi oktoobris 2013 juhatusest nõukogu esimeheks siirdudes tasu kooskõlastatult SmartCapi nõukogu ja Arengufondi nõukogu esimehega samaväärseks juhatuse liikme tasuga. Kogu dokumentatsiooni valmistas ette advokaadibüroo Sorainen, Kuigi juriidiliselt võis ainuaktsionäri esindades antud tasu määramine olla korrektne, puudus selle määramiseks kohustuslik alus – AF nõukogu vastav otsus. Auditi käigus ei tuvastatud ei AF ega SC nõukogu protokollid või otsust taolise tasu määramiseks.

Risk: SC nõukogu esimees on määranud endale iseseisvalt lisatasu ilma AF nõukogu vastava otsuseta;

Ettepanek: nõukogul hinnata, kas T.A AF-st makstav töötasu sisaldab ka SmartCap nõukogu liikme tasu või mitte.

Tähelepanek 3.3 (väheoluline): töötajad on saanud tervisepäevi, kuid sellise soodustuse andmine ei ole töötajate töölepingutes ega asutusesisestes kordades reglementeeritud.

Enne 1.10.2002. a. kehtinud ravikindlustusseadus andis töötajale õiguse puududa aastas kolm päeva tervislikel põhjustel või perekonnaliikme hooldamise eesmärgil ilma arstitõendita. Pärast ravikindlustusseaduse muutumist jäi tervisepäevade kasutamise õigus alles ainult neil töötajatel, kellel oli see võimalus kirja pandud kollektiivlepingusse. Samas on ka mitmed tööandjad, kes tähtsustavad oma töötajate tervist, kirjutanud nn tervisepäevad töötajate töölepingutesse kui firmasoodustuse. Taolist töölepingut omaval töötajal on seega lubatud puududa tervislikel põhjustel (näiteks kerge külmetushaigus) kuni kolm tööpäeva aastas, tema keskmine palk nende päevade eest aga säilib. Taoliste tervise parandamiseks ette nähtud päevade võimaldamise võib tööandja kirja panna ka ettevõtte töökorralduse reeglitesse või töösisekorraeskirjadesse.⁵³ **Tervisepäevade andmine ei ole sätestatud AF töösisekorraeskirjas**⁵⁴. Näiteks on üks töötaja saanud ühe tervisepäeva oktoobris ja teise detsembris 2013, teine töötaja saanud kaks tervisepäeva detsembris 2013 ja kolmas töötaja kaks tervisepäeva mais 2014.

Töötasu on antud päevade eest väljamakstud⁵⁵.

Risk: töötajate ebavõrdne kohtlemine. Alusetute ja tasustatud vabade päevade andmine nõrgestab organisatsiooni kontrollikeskkonda

Ettepanek: analüüsida, kas tasuliste tervisepäevade andmine on asjakohane ning põhjendatud. Vajadusel sätestada vastava lisasoodustuse andmine töökorraldusreeglites.

Tähelepanek 3.4 (oluline): tehingud seotud osapooltega ja T.A AF välise tegevusega seotud isikud. Analüüsides AF ajutisi töötajaid, leidsime, et:

- Õllekunst OÜ, millega AF on teinud väikeses mahus tehinguid, juhatuse liige on AF töötaja, mistõttu on tegemist seotud ettevõttega ehk tehinguga seotud osapooltega⁵⁶.
- Areneva Eesti SA nõukogu esimees ja asutaja:
 - töötas AF-is käsunduslepinguga perioodil 14.03 - 10.04.2013 (ülesanne: nõrkade signaalide analüüsi tuleviku-uuringute projekti ettevalmistus, tasu 1000EUR⁵⁷) ja 11.04 - 8.05.2015 (ülesanne: nõrkade signaalide analüüsi tuleviku-uuringute projekti ettevalmistus s.h futuotoa blogi arendamise kavandi koostamine, tasu 1000EUR⁵⁸);

⁵³ <http://www.tooelu.ee/et/uudised&nID=342>

⁵⁴ A2-4-6

⁵⁵ C5-4

⁵⁶ 20140376

⁵⁷ C5-3-1

⁵⁸ C5-3-2

- töötas AF-is töölepinguga 9.05 - 31.08.2013 Fututoa blogi toimetajana (ülesanne: tulevikutrendidest uudiste ja artiklite kajastamine AF blogis, 0,5 kohta, tasu 1000EUR kuus⁵⁹);
- Areneva Eesti SA juhatuse liige ja asutaja oli ka T.A, nimetatud isikud on omavahel seotud ka Fontes AS tegevuse kaudu.
- ExecutiveLab partner:
 - töötas AF-is töölepinguga 4.06.12 – 31.08.2013 eksperdi ametikohal (ülesanne: ettevõtluse arendamise strateegia väljatöötamine ja plaani koostamine ning selle elluviimises osalemine), 0,5 kohta, tasu 1500EUR⁶⁰;
 - 5.05.2014 sõlmitud töövõtuleping rattaringluse projekti elluviimiseks perioodil 30.04 – 3.10.2014. Töö maksumuseks on 9800EUR+KM. Leping on sõlmitud kolme hinnapakkumuse võtmise tulemusel⁶¹;
 - siinkohal tuleb ka märkida, et isik kajastab oma ametikohana ka täna LinkedIn's *Estonian Development Fund, Advisor of the Chairman*⁶².

Siseaudiitoritel puudus antud auditi käigus võimalus hinnata, kas sõlmitud lepingud on olnud AF põhieesmärkide täitmiseks asjakohased või mitte, kuid arvestades kogu auditi tähelepanekuid ning sellest tulenevalt organisatsiooni kontrollikeskkonda, pidasime asjakohaseks antud andmed aruandes kajastada.

Tähelepanek 3.5 (oluline): puhkuste ajakava ei ole kinnitatud seaduses ettenähtud ajaks. Rmtp sise-eeskirja⁶³ pt 9 sätestab, et puhkusetasude kohta koostatakse palgaleht. Puhkusetasu arvestamise aluseks on puhkuste ajakava. Puhkuse kasutamisel väljaspool puhkuste ajakava on puhkusetasu arvestamise aluseks töötaja avaldus, mille on kinnitanud T.A.

Puhkuste ajagraafikud on kinnitatud T.A poolt:

- 2013 osas 9.04.2013⁶⁴
- 2014 osas 11.04.2014⁶⁵

Töölepinguseadus sätestab, et tööandja koostab puhkuste ajakava iga kalendriaasta kohta ja teeb selle töötajale teatavaks kalendriaasta esimese kvartali jooksul.⁶⁶

Risk: töötajad esitavad ootamatult puhkuseavalduse arvestamata tööandja huve ning tööandja ei saa takistada töötajal puhkusele minemist.

Ettepanek: juhatuse esimehel tagada puhkusegraafiku kinnitamine ja töötajatele tutvustamine 31.03'ks

Auditi lõpparuande kinnitamise ajaks on kehtestatud uued töökorraldusreeglid ja raamatupidamise sise-eeskiri, milles on sätestatud tulemustasude määramise reeglid ja protseduurid ja tervisepäevade ja muude soodustuste andmine.

4. Lähetuskulud

Tähelepanek 4.1 (oluline): töölähetuste üle puudub sisuline kontroll ning lähetusotsuseid ei vormistata. VV määrus sätestab, et töölähetuse kulude hüvitamiseks ja päevaraha maksmiseks teeb tööandja kirjalikult väljendatud otsustuse. Lähetuskulude väljamaksmise

⁵⁹ C5-2-3

⁶⁰ C5-2-4, C5-2-5

⁶¹ C4-15, C4-16

⁶² C5-3-4

⁶³ A2-4-3

⁶⁴ C5-5

⁶⁵ C5-6

⁶⁶ §69 lg 2

aluseks olevas dokumendis näidatakse töölähetuse sihtkoht, kestus ja ülesanne ning hüvitatavate lähetuskulude ja välislähetuse päevaraha määrad⁶⁷.

Rmtp sise-eeskiri sätestab, et töötaja lähetusse minek ja selle eesmärk kooskõlastatakse vahetu juhiga enne töölähetusse minekut. Enne lähetuskulude hüvitamist töötajale vormistatakse juhataja või tegevussuuna juhi poolt töölähetuse otsus, mis autoriseerib lähetusega seotud kulude väljamakse töötajale⁶⁸.

Peale auditi aruande eelnõu avaldamist esitati T.A poolt 10.04.2013 juhatuse otsus, millega on kehtestatud lähetuste kord ning milles ei sätestata lähetusotsuse koostamise nõuet enne lähetuse algust. Kuna aga raamatupidamise sise-eeskiri on nõukogu poolt kinnitatud hiljem, siis tuleb lähtuda sise-eeskirjast.

Aruandluse osas sätestab rmtp sise-eeskiri, et töölähetuse otsused edastatakse raamatupidamisele jooksvalt, vastavalt vajadusele enne kulude hüvitamist töötajale. Lähetatu koostab lähetusest saabumisel digitaalselt allkirjastatud kuluaruande, mis esitatakse koos kuldokumentidega raamatupidamisele mitte hiljem kui lähetusele järgneva kuu 5 tööpäeva jooksul⁶⁹.

Auditi käigus selgus, et **lähetusotsuseid ei vormistata** või tehakse need tagasiulatuvalt juhul, kui töötaja soovib saada kulude kompenseerimist. Vormistatud lähetusotsustes **ei ole toodud lähetuse eesmärki, koolituste/konverentside osas puuduvad päevakavad**. Lähetusega seotud kulude väljamaksmisel **ei kajastata** raamatupidamise programmis määruuses **nõutud andmeid**.

Risk: lähetusotsuse mitte koostamisel puudub töötajal alus lähetusse minemiseks. AF'l puudub aluse reisiga seotud kulutuste tegemiseks.

Ettepanek: tagada lähetusotsuste kinnitamine enne kulude tegemist ja lähetusse minekut

Tähelepanek 4.2 (väheoluline): AF nimel tegi T.A reise broneeringuid AF väline inimene. Analüüsisid California koolituse dokumente, selgus, et broneeringu hotellile tegi AF nimel T.A isiklik assistent, mitte AF töötaja, kellel ei ole lepingulist suhet Arengufondiga.⁷⁰

T.A. vastas auditi aruandeeelnõule assistendi kasutamise osas, et „assistent osutab assisteerimisteenust Arengufondiga sõlmitud lepingu alusel Arengufondi juhatuse esimehele“. Lepingut auditi läbiviimise ajal tegelikult sõlmitud ei olnud.

Tähelepanek 4.3 (oluline): T.A töölähetuste üle puudub sisuline kontroll ning lähetusotsuseid ei vormistata alati. Praktiliselt kõikide üle vaadatud lähetuste puhul puuduvad kohtumiste programmid, selgitused eesmärgi ja vajaduse osas või eeldatud tulemused AF-i jaoks.

T.A esitas siseaudiitoritele vastuse⁷¹ lähetuste eesmärgi ja tegevuste selgitustega. **Selgituste sisuline hindamine ei ole siseaudiitorite vaid nõukogu pädevuses, kuid siseaudiitorite hinnangul ei ole „kohtumine“ või „koosolekul viibimine“ asjakohane mõõdik lähetuste tulemuste kirjelduseks ja nende hindamiseks.**

Näiteks, Rio De Janeiro, aprillis 2013 osavõtu kohta Ülemaailmsest Ettevõtluskongressist „Global Entrepreneurship World Congress.“ selgitas T.A: „Arengufondile tehti ettepanek olla Global Entrepreneurship Week Eesti-poolne partner ja peakorraldaja. Global Entrepreneurship Congress on koht, kus kõikide maade GEW korraldajad kohtuvad ja kogemusi vahetavad.“

⁶⁷ VV 25.06.2009 määrus nr 110, Töölähetuse kulude hüvitiste maksmise kord ning välislähetuse päevaraha alammäär, maksmise tingimused ja kord §2 lg 3

⁶⁸ A2-4-3

⁶⁹ A2-4-3

⁷⁰ C4-9, C3-2, C4-26

⁷¹ C3-2

Selle lähetuse kulud ainuüksi T.A osas olid 5 107,82 Eur, millele lisanduvad teise osalenud töötaja kulud.

Samuti ei ole toetavatest dokumentidest selge, miks 5 inimest pidid viibima **Tel Avivis, Israelis**, 29.03-05.04.2014, 7 päeva, mis oli selle lähetuse eesmärk ja tulemused⁷². Siseaudiitoritele edastati koostatud reisiprogramm, mis sisaldas vaid planeeritud kohtumiste aadresse ja sõidujuhiseid. Antud reisiga seoses on dokumentidel kajastatud neli erinevat hotelli: Herods (hotell broneeritud läbi Estraveli kuni 2.04. reis kuni 5.04), Marina Tel Aviv (Broneeritud T.A. poolt), Harmony (plaanitud oli ööbimine 2.04-5.04 Jeruusalemmas, kuid otsustati, et jäädakse siiski ainult Tel Avivi), Rothchild71 (majutus 2.04-5.04, tellitud AF assistendi krediitkaardiga). Auditi käigus ei saanud siseaudiitorid selgitusi, miks osalejad ei kasutanud broneeritud hotelli⁷³ ning vahetasid selle teise hotelli vastu⁷⁴, mida aga ei kasutatud ning tasuti T.A. krediitkaardilt 725,06EUR, mis on eeldatavasti trahv ühe öö mahus. Samuti, annulleeriti Estraveli poolt tehtud kolmanda hotelli broneering⁷⁵ ja lõpuks ööbiti neljandas, luksuslikus, vaid sviite omavas hotellis⁷⁶. T.A väitel „hotelle vahetati nende ebaühtlase kvaliteedi ja sideprobleemide tõttu (puudulik internetiühendus jne).“ Kuid siseaudiitoritel on jäänud ebaselgeks, kuidas seda hinnati, kui seal ei ööbitud.

Antud reisiga seoses tuvastasime järgmised kulud:

- lähetuse muude kulude all on konteeritud on 6949,08EUR ulatuses kulusid⁷⁷;
- AF assistendi aprilli krediitkaardi aruandes on kajastatud kulu 1282,94EUR⁷⁸;
- raamatupidamises on kajastatud majutuse arve⁷⁹ summas 4426,59USD;
- T.A aprilli krediitkaardi aruandes on deklareeritud kulusid kogusummas 1208,70EUR, mis olid samuti makstud antud reisi perioodil.

Risk: AF-i eelarve ebasihipärane ja mittesäästlik kasutamine. Olukorras, kus lähetuste arvestus ja kulude sisuline analüüs ja kulude seostamine raamatupidamises puudub ning juhatusele või nõukogule ei esita lähetustega seotud arvestuse kokkuvõtteid, ei ole võimalik saada ülevaadet lähetuste tulemuslikkusest ja tehtud kulude põhjendatusest.

Ettepanek: nõukogul analüüsida mõõdikute ja raamistiku seadmist välisriikides konverentsidel, üritustel osalemise osas, et tagada tehtud kulude eest saadav mõistlik tulemus. Auditi lõpparuande kinnitamise ajaks on kehtestatud uued töökorraldusreeglid ja raamatupidamise sise-eeskiri, milles on sätestatud:

- arvete viseerimise protseduur s.h üle 500EUR kulude osas tegevjuhi kohustuslik kooskõlastus ning vastutus eelarveliste vahendite kasutuse osas;
- krediitkaardi kasutusreeglid;
- lähetusotsuse ja kulude aruandluse protseduurid.

5. T.A majandus,- lähetus- ja koolituskulud

Tähelepanek 5.1 (oluline): T.A on teinud isiklikke kulusid AF krediitkaardiga, mida saab käsitleda laenu andmisena. Analüüsides palgast kinnipidamisi, selgus, et T.A ei esitanud krediitkaardiga tehtud kuludokumente raamatupidamisele mõistliku aja jooksul, mistõttu venivad palgast kinni pidamised kuni mitme kuu ulatuses⁸⁰ (v.t tähelepanek 5.4).

⁷² Vt juhatuse esimehe selgitused C3-2

⁷³ EstTravel broneering, hotel Herods, Arve number I257478901

⁷⁴ Marina Tel Aviv trahvi arve

⁷⁵ Hotell Harmony EstTravel voucherid

⁷⁶ Rothchild 71 hotell, arve 901043

⁷⁷ T.A lähetuskulude aruanne 20120087

⁷⁸ Kulutused 20140047

⁷⁹ Kuludokument 7 kulutused 20140047 arve 901043

⁸⁰ C4-9

Toome siinkohal järgmised näited, mille osas on kuludokumentid esitatud kas olulise hilinemisega, mistõttu viibis ka töötasust kinnipidamise teostamine või ole kinnipidamist teostatud⁸¹:

- kahel korral ei ole tasutud parkimistrahvi ning nõue on esitatud kohtutäituri poolt AF'le;
- krediitkaardiga on ostetud isiklikuks otstarbeks Apple Itunes kauplusest, tasutud isikliku auto pesu eest;
- krediitkaarti on kasutatud puhkuse ajal isiklikuks otstarbeks⁸²;
- Tel Avivi lähetuse käigus märts-aprill 2014 on krediitkaardiga välja võetud sularaha 408,69EUR, mis ei ole auditi läbiviimise ajaks (juuli 2014) palgast kinnipeetud, kuna kuludokumente ei olnud T.A esitanud. Sularaha väljavõtmise kulud on kajastatud AF kuluna (14,22EUR)⁸³.

Tähelepanek 5.2 (oluline): T.A ületas omavoliliselt talle lubatud koolituskulude piirmäära ning tema koolituste eesmärgid ja seos juhatuse liikme ülesannetega, ei ole selge ning toetatud kõikide vajalike dokumentidega. AF on tasunud T.A enesetäiendamise kulude eest, mis ei kuulu teenistuslepingu kohaselt katmisele.

T.A teenistusleping sõlmiti 14.03.2012⁸⁴. Peale auditi aruande eelnõu avaldamist esitas T.A 10.01.2013 sõlmitud **teenistuslepingu muudatuse, mida ei esitatud auditi ajal ning millest ei olnud teadlik ei raamatupidaja ega personalihaldusega tegelev töötaja.** Lepingu muudatusega tühistati nõukogu esimehe poolt T.A esinduskulude kooskõlastamise nõue, T.A lähetusse minemise ja lähetuskulude aruande nõukogu esimehega kooskõlastamise nõue ja sätestati „täiendõppe kuludeks loetakse koolitusfirma poolt esitatud arvete alusel tasutud koolituskulud kursustel osalemise eest. Täiendõppe kulude hulka ei loeta konverentsidel ja seminaridel ning muudel sidusürituste osalemise tasusid ega koolitusele sõitmisega seotud lähetuskulusid“⁸⁵.

Teine teenistuslepingu lisa sõlmiti 09.11.2013 a ning sellega sätestati koolituskulude piirmäär järgmiselt „juhatuse esimehel on õigus enesetäiendamiseks ja täiendõppeks. Fond kannab juhatuse esimehe täiendõppe kulud ühe kuupalga ulatuses kalendriaastas vastavalt esitatud arvele. Fondi huvides ja nõukogu otsusel võib juhatuse esimees osaleda koolitusel, mille maksumus ületab käesolevas punktis nimetatud hüvitamise määra.“

Analüüsides antud teenistuslepingu muudatusi leiame, et **teenistuslepingu muudatuste alusel pidi AF kandma T.A täiendõppekulud aga mitte enesetäiendamisega seotud kulusid.** Samas kohalduvad aga juhatuse liikme teenistuslepingule võlaõigusseaduse käsunduslepingu sätted. Sätete kohaselt peab käsundiandja hüvitama käsundisaajale mõistlikud kulud, mis tekivad käsundi täitmisega seoses ning käsundisaaja vajadusel nõudma käsundiandjalt mõistlikus ulatuses ettemakset tasu ja hüvitamisele kuuluvate kulude eest⁸⁶. **Seega, oleks T.A esindus-, lähetus- jms kulude kompenseerimine pidanud toimuma läbi kulude hüvitamise vastava aruandluse kaudu.**

Raamatupidamises kajastatud dokumentide ja loodud süsteemi alusel tuvastasid siseaudiitorid, et **T.A koolituste osas jooksvat eelarvestamist ja selle jälgimist sisuliselt ei toimunud.**

Kuna AF's puudusid selged põhimõtted koolitusele saatmise otsuse tegemisel ning seetõttu on T.A kasutanud siseaudiitorite hinnangul AF eelarvet oma äranägemise järgi ja seda mitte ainult lubatud kulude liike rikkudes vaid ka **osaledes üritustel, mis on suunatud „Executive**

⁸¹ C3-1, C4-17

⁸² C4-17 9.2013 krediitkaardi kulud 668,3EUR

⁸³ 20140307

⁸⁴ C5-2-1

⁸⁵ C5-2-19, p 7.2

⁸⁶ Võlaõigusseadus §628

Labi, mis on T.A osalusega ettevõtte, põhitegevusele, omamata otsest seost AF tegevustega või selle eesmärkide täitmisega. Selliste koolituste näiteks on: Academy of Executive Coaching Ltd, Systemic Team Coaching koolitus, EMCC/Konverentsitasu (Coaching).

T.A ületas lubatud täiendõppekulude piirmäära. Piirmääraks oli teenistuslepinguga sätestatud 5000EUR kalendriaastas. **T.A võttis nõukogu loata osa** USAs, Kalifornias toimivas Kauffman Fellowship programmist võttes sellega AF'le **40 611EUR suuruse rahalise kohustuse.**

On oluline märkida, et enne nimetatud koolituse arve esitamist **oli koolituse piirsumma täidetud varasemate koolitustega ning koolitusel osalemiseks oleks pidanud T.A omama nõukogu vastavasisulist otsust.** Ainuüksi auditeeritud perioodi ja dokumentide seas (01.01.2013-31.05.2014) tuvastati T.A'le AFi poolt makstud täiendõppe ja enesetäiendamise kulusid kogusummas 19 161,31EUR (koolituste ja seminaride tasu 15 512,66EUR ja päevaraha, majutus, piletid jne 3648,65EUR) millele lisanduvad Kauffman Fellowship programmiga seotud kulud (koolitustasu 40 61EUR + reisi- ja majutuskulud 1293,74EUR).

Kuna kulud on raamatupidamisprogrammis hajutatud, siis ei pruugi siinkohal olla kajastatud kõik kulud.

Kõikide ürituste osas, kus T.A on osalenud, puuduvad Directos ürituse programmid, sisulised või muud selgitused. Samal ajal on ka koolituste kulude kaardistamine äärmiselt keeruline, kuna koolitustega ja lähetustega seotud kulude konteerimise süsteem ei võimalda leida terviklikult kogu koolituse eest tasutud kulusid. V.t tp 1.1.2 ja 4.3)

Risk: kuna juhatuse esimehel puudub selge aruandmise kohustus tehtud koolituskulude osas ja tal on antud volitus kõikide kulude kinnitamiseks ja maksmiseks, siis:

- puudub nõukogul terviklik ülevaade juhatuse esimehe koolituskuludest;
- puuduvad selgitused nendest koolitustest saadud teadmiste ja oskuste rakendamisest ja kasust AF-le mistõttu tekib risk, et AF eelarvet on kasutatud juhatuse esimehe isiklikust huvist või teise organisatsiooni huvidest lähtudes;
- tekib olukord, kus juhatuse esimehena on võimalus avaldada survet pearaamatupidajale ja teha makseid omavoliliselt;
- puudub kindlus, et tehtud kulud on säästlikud, on toetatud alusdokumentidega ja vastavad raamatupidamise heale praktikale.

Ettepanek: sätestada AF's selge koolitustega seotud reeglistik ja eelarvepiirid kõikidele AF-i töötajatele, vaatamata nende positsioonile organisatsioonis.

Tähelepanek 5.3 (oluline): T.A ei esitanud krediitkaardiaruandeid ja lähetuste aruandeid, mis selgitavad krediitkaardi kasutamist, õigeaegselt. Raamatupidamise siseeeskiri sätestab, et krediitkaarti kasutav isik esitab raamatupidamisele kuluaruande koos tasutud kulude algdokumentidega järgneva kuu 5 tööpäeva jooksul.⁸⁷ Auditi käigus selgus, et ka esitatud aruanded T.A kuluaruannete esitamisega seonduvatele puudustele on ka raamatupidaja enda sõnul ka korduvalt T.A tähelepanu pööranud⁸⁸. Nt T.A krediitkaardi aruanded:

- märts 2013, lähetusaruanne 16-24.03.2014 Rio De Janeiro, aruanne on lisatud 11.04.2013 ning on T.A **poolt allkirjastamata**⁸⁹;
- mai-juuni 2013 lähetusaruanne Bukaresti on esitatud 19.08.2013⁹⁰;

⁸⁷ A2-4-3

⁸⁸ C4-7

⁸⁹ Kulutused 20130038

⁹⁰ 20130074

- august 2013 krediitkaardiaruanne on sisestatud 23.09.2013 Exceli failina ning on T.A poolt allkirjastamata. Aruanne on poolikult täidetud. Kuludokumentid on lisatud 15.11.2013⁹¹;
- augusti 2013 Toronto kuluaruanne päevarahade osas on allkirjastamata⁹²;
- oktoober 2013 lähetusaruanne Edinburg 7-9.10.2013 esitati 5.12.2013⁹³;
- detsembri 2013 krediitkaardiaruanne on sisestatud 10.01.2014 Exceli failina ning on T.A poolt allkirjastamata. Kuludokumentid on lisatud 17.02.2014⁹⁴;
- jaanuari 2014 krediitkaardi aruanne on koostatud 17.02.2014 ning kulude osas, mis esialgses aruandes tuli palgast kinni pidada, kuid hiljem loeti asutuse kuluks - 12.06.2014⁹⁵ (Allkirjastades käsitsi aruande tagasiulatuvalt kuupäevaga 13.01.2014)⁹⁶;
- veebruarikuu 2014 krediitkaardi aruannet ei ole esitatud. Kulud on konteeritud ilma aruandeta⁹⁷;
- veebruari lähetusaruanne Londonisse on sisestatud 12.06.2014 peale lähetusotsuse 1-2-2014 koostamist (allkirjastades käsitsi tagasiulatuvat kuupäevaga 14.02.2014)⁹⁸;
- märtsikuu 2014 krediitkaardi aruanne on koostatud 12.06.2014 (Allkirjastades käsitsi aruande tagasiulatuvalt kuupäevaga 24.03.2014), kuludokumentid sisestatud süsteemi 10.04 ja 19.06.⁹⁹;
- aprillikuu 2014 krediitkaardiaruanne on sisestatud 9.5.2014 Exceli failina ning on T.A poolt allkirjastamata¹⁰⁰. Aprilli lähetuse aruannet ei olnud esitatud juulis 2014 auditi protseduuride läbiviimise ajaks.

Ka assistendi 2014 jaanuari ja maikuu krediitkaardi aruanne on sisestatud Exceli failina ning on assistendi poolt allkirjastamata.¹⁰¹

T.A. vastas auditiaruande eelnõu vastuses, et „aruandes toodud lähetus- ja krediitkaardid on kinnitatud ja esitatud“. Teostasime kontrolliprotseduurid uuesti ning jõudsime samale järeldusele - lähetus- ja krediitkaardi aruanded on esitatud sageli olulise hilinemisega, jätud üldse esitamata või need on koostatud AF töötajate poolt kuludokumentide alusel ning aruanne on T:A poolt kinnitamata.

Auditi lõpparuande kinnitamise ajaks on kehtestatud uued töökorraldusreeglid ja raamatupidamise sise-eeskiri, milles on sätestatud:

- arvete viseerimise protseduur ning vastutus eelarveliste vahendite kasutuse osas;
- krediitkaardi kasutusreeglid.

6. Hanked

Tähelepanek 6.1 (oluline): AF rikub hangete korda. Arengufondi hangete kord sätestab, et üle 5000EUR ostude korral tehakse ettepanek pakkumuse esitamiseks vähemalt kolmele isikule, Hankimise protsess peab olema dokumenteeritud s.t pakkumused peavad olema säilitatud vastavalt asjaajamiskorrale dokumendihaldussüsteemis (st lisatud vastava lepingu või arve juurde). Dokumentatsioon peab sisaldama pakkumusi ja dokumenti, kus on

⁹¹ Ostuarved 20130516

⁹² 20130089

⁹³ 20130140

⁹⁴ Ostuarved 20130796

⁹⁵ Ostuarved 20140048 – manus I-I-2014

⁹⁶ Ostuarved 20140048

⁹⁷ Ostuarved 20140113

⁹⁸ Kulutused 20140064

⁹⁹ Ostuarved 20140233

¹⁰⁰ Ostuarved 20140307

¹⁰¹ 20140056, 20140005

fikseeritud konkreetse pakkumuse valiku põhjendus või põhjendus, miks pole pakkumusi võetud. Hankeleping tuleb sõlmida kirjalikult.¹⁰²

AF on ostnud PR teenuseid OÜ Kommunikatsioonibüroo JLP¹⁰³ aprillis ja juunis kogusummas 6928EUR+KM. Hinnapakkumusi ei ole võetud, kirjalikku lepingut ei ole sõlmitud. Teenuse hinda küsiti teistelt pakkujatelt suuliselt¹⁰⁴

Tähelepanek 6.2 (oluline): AF IT riistvara rendilepingu maksumus ületab lihthanke piiri. AF on sõlminud perioodil mai 2013 kuni märts 2014 erinevaid lepinguid riistvara rentimiseks kolmeks aastaks. Renditud on 9 MacBook laptopi, 1 Asus laptop, 1 Lenovo laptop ja 2 Office Mac Book. Antud rendilepingute kogumaksumus on lepingute järgi 5408EUR+KM aastas. Arvestades, et lepingud on sõlmitud kolmeaastase perioodi peale tuleb hankelepingu eeldatava maksumuse arvestamisel lähtuda kolmeaastasest perioodist ehk kogusummast 16 223EUR + KM ehk summa ületab lihthanke piiri¹⁰⁵.

Auditeeritava vastus: hange on 7.07.2014 seisuga läbiviidud ning hankeleping on sõlmimisel.

Risk: riigihangete seaduse rikkumise tulemusel sanktsioonide kohaldamine

Ettepanek: AF'l kaardistada renditud riistvara lepingute kogumaksumused ning vajadusel viia läbi lihthange riistvara rentimiseks.

7. Muud tähelepanekud

Tähelepanek 7.1 (väheoluline): Hea tava nõukogu statuut. 18.05.2011 nõukogu poolt kinnitatud AF hea tava nõukogu statuut sätestab, et hea tava nõukogu on sõltumatu kogu, mille ülesandeks on anda vastavalt vajadusele hinnang Eesti Arengufondi (edaspidi Arengufond) ja tema tütarühingute tegevuse vastavusele Eesti Arengufondi seadusele, Eesti Arengufondi põhikirjale, Eesti Arengufondi investeerimisstrateegiale, AS SmartCap põhikirjale, investeerimisfondide seadusele, äriseadustikule ja ühiskondlikele moraalnormidele¹⁰⁶. Jääb selgusetuks, mis on sisuliselt antud nõukogu eesmärk ja tegevusulatus ning kuidas erineb või on seotud antud nõukogu töö siseauditi, välisauditi, AF nõukogu ja teiste väliste hindajatega.

Risk: sisemised regulatsioonid ei kajasta tegelikku töökorraldust

Ettepanek: analüüsida antud nõukogu vajalikkust ning vajadusel tühistada statuut.

Tähelepanek 7.2 (väheoluline): majandusaasta aruande auditis ei ole tehtud ühtegi märkust käesolevas aruandes välja toodud puuduste osas. AF vandeaudiitor ei ole märgukirjas välja toonud tähelepanekuid käesolevas aruandes kajastatud sisekontrollisüsteemi nõrkuste kohta¹⁰⁷. Märgukirja T.A sõnul ei esitatud.

Risk: majandusaasta aruande audit ei sisalda tehingute seaduslikkuse töövõttu, mida nõukogu eeldab, kuid ei ole tellinud. Majandusaasta aruande audit protseduuride maht ei ole piisav, mistõttu ei tuvastata riigieelarveliste vahendite ebasihipärast kasutamist.

Ettepanek: nõukogul kaaluda edaspidi tehingute seaduslikkuse töövõtu tellimist koos majandusaasta aruande auditiga ning vajadusel pöörduda vandeaudiitori poole märgukirjaga juhtides tähelepanu tuvastatud sisekontrollisüsteemi puudustele.

¹⁰² AF hangete kord, kehtiv a 4.03.2014, p1.7, p 5.1 ja p5.2

¹⁰³ 20140322 1849EUR+KM, 20140416 5079EUR+KM

¹⁰⁴ C4-18

¹⁰⁵ C4-15

¹⁰⁶ A2-4-1

¹⁰⁷ Nõukogu koosolek 05.06.2014, ostuarve 20140306